

сором'язливого, недовірливо-скептичного, співробітницько-конвенційного, відповідально-великодушного стилів спілкування в процесі Інтернет-спілкування. Отже, в інтернет-просторі спілкування старшокласників стає більш уніфікованим, менш залежним від гендерних стереотипів.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. Перспективи подальших досліджень вбачаються в вивченні особливостей спілкування старшокласників, що проявляються в віртуальному, реальному та ідеальному Я-образі. Цікавим є дослідження впливу різновидів мережевої комунікації на стилі спілкування старшокласників. Важливим уявляється також необхідність створення формуючих технологій підвищення медіа культури молоді та створення системи онлайн-засобів психологічної підтримки молоді в умовах пандемії.

у віртуальному просторі старшокласникам легше подолати сором'язливість та поступливість. В даному випадку інтернет-

Список використаних джерел

1. Жичкина А. Е., Белинская Е. П. Самопрезентация в виртуальной коммуникации и особенности идентичности подростков-пользователей интернета. Образование и информационная культура. Социологические аспекты / Ред. В.С. Собкина. М.: Центр социологии образования РАО, 2000. С. 431–460.

2. Карабин Т. В. Особливості міжособистісного спілкування в мережі «Internet». Актуальні проблеми психології. Т.1. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. К., 2002. Частина 5. С. 41–47.

3. Немеш О.М. Віртуальна діяльність особистості: структура та динаміка психологічного змісту: Монографія. Київ: Слово, 2017. 391 с.

4. Практическая психодиагностика. Методики и тексты : [Учебн. пособ.] / [Ред.-сост. Д. Я. Райгородский]. Самара : Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2001. 672 с.

Шуть Олексій Романович,

магістрант кафедри креативних індустрій та соціальних інновацій,
Національний університет «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

науковий керівник, **Філіпович Вікторія Миколаївна,**
кандидат психологічних наук,

Національний університет «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Основою розуміння процесу становлення і утвердження особистості в системі суспільних відносин є категорія соціалізації (лат. socialis – суспільний).

Вивчення процесів соціалізації включає низку аспектів, які можна звести до двох головних: дослідження соціалізації у філогенезі (походження і становленні родової суті людини) і в онтогенезі (процес формування певного типу особистості).[1, с. 407–416]

Соціалізація у найбільш загальному її визначенні – це «багатогранний процес засвоєння людиною досвіду суспільного життя, перетворення її з природної істоти в суспільну, з індивіда в особистість».

Соціалізація проходить завдяки дії психологічних механізмів оцінки, пізнання і засвоєння цінностей. [2, с. 92–100]

Соціальне середовище, в якому формується особистість, треба розуміти як систему можливостей, вимог та очікувань, яка виконує спрямовуючі функції щодо цього процесу.

Формування й розвиток особистості та її становлення як соціальної, духовної, моральної, істоти виявляють себе як фактично тотожні речі.

Багатогранність і складність процесу соціалізації зумовлює наявність різних підходів, теорій, а також різних визначень процесу соціалізації.

Загальним теоретичним підґрунтям психоаналітичних трактувань процесу соціалізації слугувала теорія З. Фрейда. Соціальний розвиток є процесом послідовного оволодіння особистістю своєю лібідозною енергією, відкритий вияв якої суперечить нормам культури. Епігенетична концепція розвитку базується на уявленні, що кожна стадія життєвого циклу настає у певний для неї час («критичний період»), а також про те, що повноцінна особистість формується тільки шляхом проходження у своєму розвитку послідовно всіх стадій, які супроводжуються кризою.

А. Маслоу зазначав, що в кожній людині закладені потенційні можливості для позитивного зростання й удосконалення. Негативізм, руйнівні сили в людях – результат фрустрації (незадоволення) основних потреб.

Ієрархія потреб, за А. Маслоу:

- 1) фізіологічні потреби;
- 2) потреби безпеки і захисту;
- 3) потреба в приналежності і любові;
- 4) потреба в самоповазі; значущість, компетентність;
- 5) потреба в самоактуалізації.

К.Роджерс вважав, що люди здатні самі будувати свою долю. Найбільш важливим персонологічним конструктом К.Роджерс вважав «Я-концепцію». Визначальним у розвитку цього конструкта є цінності та позитивна увага. Роджерс підкреслював, що дітям для розвитку позитивної Я-концепції, яка дозволяє стати повноцінно функціонуючими людьми, необхідна безумовна повага, а умови примушують їх жити відповідно до нав'язаних цінностей. На думку К.Роджерса, люди в основному поводять себе згідно з власною «Я-концепцією». Загальна позитивна самооцінка, визначається позитивним образом «Я» і є умовою життєдіяльності індивіда. В іншому випадку життя стає фактором дистресу, що спричиняє психічне виснаження або самознищення, тобто людина не може тривалий час жити з переконанням, що вона «погана».

Визначення соціалізації як процесу, внаслідок якого індивід одержує недостатню йому соціальність, дає Б. Ананьєв, вказуючи, що соціалізація – це процес формування людини як особистості, її соціального становлення, включення особистості у різні системи соціальних відносин, інституцій і організацій, засвоєння людиною знань, норм поведінки, що склалися історично.

Л. Виготський стверджував, що розвиток особистості відбувається в процесі опосередкованого спілкування. Розвиток особистості – це засвоєння цінностей культури, культурні знаки – це знаряддя, оперуючи якими суб`єкт впливає на іншого, формує власний внутрішній світ, основними одиницями якого є значення і смисли. Його теорія стадійності процесу розвитку особистості ґрунтується на віковій періодизації. Згідно з цією теорією, стадії соціалізації характеризуються віковими новоутвореннями, а джерелом розвитку є соціальне середовище. Соціальна ситуація розвитку є основним фактором соціалізації особистості.

У вітчизняній психології виділяють три сфери, в яких відбувається становлення особистості: діяльність, спілкування, самосвідомість (становлення «Я-концепції»). Підкреслюючи методологічне значення принципу розвитку в психології, Г.Костюк вказував, що серед умов розвитку особистості вирішальна роль належить навчанню і вихованню, які виступають формами «керівництва з боку суспільства активністю дитини. Вони сприяють засвоєнню нею соціального досвіду, створенню внутрішніх умов розвитку».

Отже, соціалізація є складним, діалектичним цілісним процесом розвитку і саморозвитку, єдністю двох суперечливих блоків. Соціалізація має діяльнісний характер, і головним критерієм її успішності є вільне функціонування індивіда в суспільстві, а його система ціннісних орієнтацій – якісний показник соціалізації.

Соціальна ситуація необхідний момент для всіх динамічних змін, які мають місце в той чи інший віковий період, вона породжує новоутворення, властиві даному вікові, перебудовує свідомість дитини, всю її структуру.

Список використаних джерел

1. Дзьобань О., Мануйлов Є. Правове виховання як засіб правової соціалізації: філософсько-правові аспекти. Проблеми законності. 2000. С. 407–416.
2. Землянська О. В. До проблеми правової соціалізації особистості. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2013. Вип. 14. Ч. 4. С. 92–100.